

O. D. West: Africké pohádky

Metodické instrukce

PŘÍNOS K ROZVOJI OSOBNOSTI ŽÁKA PODLE RVP ZV:

- ❖ poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti;
- ❖ učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné;
- ❖ rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských, sociálních skupin a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin;
- ❖ rozvíjí dovednost rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti a napomáhá prevenci vzniku xenofobie;
- ❖ učí žáky uvědomovat si možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů a připravenosti nést odpovědnost za své jednání;
- ❖ pomáhá uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské či jiné) intolerance s principy života v demokratické společnosti;
- ❖ vede k angažovanosti při potírání projevů intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu.

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

- ❖ kompetence k učení; kompetence komunikativní; kompetence k řešení problémů; kompetence sociální a personální; kompetence občanské.

VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

- ❖ **kognitivní:** žák se seznamuje s populační situací v České republice a je schopen jmenovat některé národnostní menšiny; žák se seznámí s důsledky, jež život v pluralitní společnosti přináší.
 - ❖ **psychomotorické:** žák rozvíjí schopnost účastnit se diskuse; žák vyhledává informace v textu; na základě přečteného příběhu dovede žák vytvořit jeho obdobnou verzi.
 - ❖ **afektivní:** žák se zamyslí nad hodnotou přátelství a důvěry; žák má představu o tom, co je podstatou skutečného přátelství a je schopen zhodnotit, co může být příčinou nepřátelství (např. mezi jednotlivými etniky a kulturami).
-

TEMATICKÉ ZAMĚŘENÍ PODLE RVP ZV:

- ❖ lidské vztahy; etnický původ; multikulturalita.
-

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY:

- ❖ komunikační a slohová výchova (rozvíjení komunikativních dovedností; tvůrčí psaní);
 - ❖ výchova k občanství (vztahy mezi lidmi, podobnost a odlišnost lidí);
 - ❖ osobnostní a sociální výchova (mezilidské vztahy, kooperace, hodnoty, postoje a praktická etika).
-

POŽADAVKY NA PŘÍPRAVU:

- ❖ pracovní listy pro žáky.
-

DOPORUČENÉ METODY PRÁCE:

- ❖ práce s literárním textem; řízený rozhovor se žáky; tvůrčí psaní.
-

DOPORUČENÁ LITERATURA:

1. ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 978-80-7367-182-2.
 2. WEST, O. D. *Africké pohádky*. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-679-1.
-

Úvodní část – fáze evokace

❖ Aktivita č. 1: řízený rozhovor

Cílem úvodní části hodiny je připomenout žákům etnicky a národnostně heterogenní složení obyvatel České republiky a přivést je k úvaze nad otázkou, zda může být tato heterogenita zdrojem nepřátelství a nedůvěry.

Učitel přečte žákům úvodní pasáž z pohádky *Divoká kočka, sova a myš*:

Ve velkém baobabu žily, každá ve svém příbytku, divoká kočka, sova a myš. Myš bydlela v díře mezi jeho kořeny, divoká kočka ve veliké dutině uprostřed a sova ve svém hníždě v koruně stromu.

Žily tam vedle sebe, ale ne pospolu.

Žily ve velkém baobabu, ale nebyly zadobře.

Žily v baobabu blízko sebe, ale nedůvěřovaly si.

Po úvodní části diskutují žáci společně s učitelem nad těmito tématy:

Co mohlo být příčinou nedůvěry mezi divokou kočkou, sovou a myší? Myslíte si, že by příčinou mohla být i jejich vzájemná rozdílnost, jiný způsob žití, jiné chování?

Mohli bychom v podobném smyslu hovořit o lidském světě? O situaci v naší zemi? Jsou u nás všichni lidé stejní, nebo se v něčem odlišují? Žijí i u nás lidé vedle sebe, ale ne pospolu? Pokud ano, co je příčinou nedůvěry a nepřátelství?

Hlavní a závěrečná část – fáze uvědomění a fáze reflexe

❖ Aktivita č. 2: četba literární ukázky, práce s pracovním listem

Následuje čtení pohádky *Divoká kočka, sova a myš*. Po přečtení pohádky žáci pracují nejprve samostatně s úkoly v pracovním listu.

❖ **Aktivita č. 3: tvorba obměněné verze příběhu (samostatná práce)**

Cílem aktivity je vést žáky k úvaze nad soužitím lidí různých národností a kultur. Zároveň jsou žáci směřováni k tomu, aby si uvědomili složitost mezilidských vztahů a váhu přátelství a vzájemné důvěry.

V této části hodiny učitel znovu žákům připomene, že v pohádce jsou sice hrdiny zvířata, ale mnohé z toho, o čem se v ní vypráví, platí i pro lidský svět a pro soužití jednotlivých národností a kultur, které také mnohdy žijí vedle sebe a nejsou zadobře.

Úkolem žáků nyní je, aby napsali krátký příběh s podobným námětem. Hrdiny příběhu však nejsou zvířata, ale lidé různých národností, etnik a kultur, kteří spolu žijí v jedné zemi. Hlavním úlohou je, aby se zamysleli nad tím, co by měli hrdinové příběhu udělat proto, aby se v jeho závěru již nepsalo o nepřátelství a nedůvěře.

❖ **Aktivita č. 4: četba žákovských prací, řízená diskuse**

V závěrečné fázi hodiny proběhne četba vybraných příběhů a případná diskuse nad rozdílnými názory žáků, čímž dojde zároveň k zopakování podstatných momentů celé vyučovací hodiny.

O. O. West: Africké pohádky

Pracovní list

Úkol č. 1

Tvým úkolem je přečíst si africkou pohádku o divoké kočce, sově a myši.

Divoká kočka, sova a myš

Ve velkém baobabu žily, každá ve svém příbytku, divoká kočka, sova a myš. Myš bydlela v díře mezi jeho kořeny, divoká kočka ve veliké dutině uprostřed a sova ve svém hnízdě v koruně stromu.

Žily tam vedle sebe, ale ne pospolu.
Žily ve velkém baobabu, ale nebyly zadobře.
Žily v baobabu blízko sebe, ale nedůvěřovaly si.

Myš se bála divoké kočky i sovy, obě by ji s chutí snědly. Sova se obávala divoké kočky a za potravou vylétala jen v noci, jak je sovím zvykem. Divoká kočka si chodila ven, kdykoliv se jí zachtělo, a nebála se žádné z těch dvou. Bezstarostně si lovila a chodila ven, kdykoliv chtěla, a tak ji jednou uviděl lovec z vesnice, jak běhá v polích. Pomyslel si: „Divoká kočka má chuť na moje kuřata. Chtěla by je chytit a sníst má kuřata, ale dříve chytím já ji. Chytím ji do pasti a pak si ji uvařím.“ Nastražil na divokou kočku oka a odešel. Když pak kočka vyšla v noci ven, šlápla do oka a byla chycena.

Divoká kočka je chycena
a nemůže se vyprostit.
Nemůže se vyprostit z oka.
Divoká kočka už nemůže utéct.

Tu noc se i myš vydala stejným směrem do polí a sháněla jídlo. Když uviděla polapenou kočku, zatančila radostí.

Už se tě nebojím, divoká kočko.
Už mě nechytíš, divoká kočko.
Sama jsi chycená v pasti.
Už na mě nemůžeš.“

Tak tančila myš a radovala se a málem si nevšimla, že k ní z druhé strany potichu přilétá sova. Uviděla ji až na poslední chvíli a zděsila se. „Jestliže uteču opačným směrem, přiblížím se kočce a ona mě zabije, i když je chycená do pasti, protože je můj nepřítel a odjakživa mě chce sníst, a jinak utíkat nemohu. Když zůstanu tady, sní mě sova. Co mám teď udělat? Uteču ke kočce a přehryžu jí pouta, jen když mě teď zachrání.“

Tak přemýšlela myš a rychle se přiblížila k chycené kočce a řekla jí: „Už dávno jsem chtěla být tvou přítelkyní a teď ti chci na důkaz přehryzat pouta, ale ještě se bojím, že mě sníš.“ Kočka jí odpověděla: „Zachraň mě a můžeš mi už navždy důvěřovat. Zachraň mě a nemusíš se mě už nikdy bát.“ Když to myš uslyšela, přiblížila se k ní ještě více a sova zklamaně odlétla pryč. Myš ale s hryzáním otálela, a tak ji polapená a nešťastná divoká kočka prosila: „Noc už je skoro u konce, má přítelkyně, přehryzej mi rychle pouta, ať jsem zase volná. Přehryzej má pouta, než ráno přijde lovec. Rychle hryzej a splň svůj slib, vždyť noc už skoro končí.“ Tak prosila divoká kočka, ale myš se jí znovu bála. Protahovala a spíše jen předstírala kousání. Teprve ráno, když už lovec opravdu přicházel, lekla se, že by jí zoufalá kočka ještě mohla ublížit, rychle najednou přehryzla oko a utekla. Divoká kočka také na nic nečekala a utekla do svého doupěte a volala pak na myš. Myš jí však nedůvěřovala a nepřišla.

Kočka volá myš k sobě, ale ta sedí doma a přemýšlí: „Divoká kočka pomohla mně a já jsem pomohla jí. Jakou mam ale záruku, že se bude i nadále chovat přátelsky, když je teď opět na svobodě a silná a její hlad může být větší než její vděčnost? Mou zbraní není síla a statečnost, ale opatrnost a chytrost. Nepůjdu k ní, i když mě volá, je lepší neriskovat, vždyť kdo by mě teď zachránil?“ Tak přemýšlela myš a žila i nadále ve své díře, skryté mezi kořeny baobabu.

Poučení:

Děti, děti, děti,
děti dětí mých dětí,
Dlouhá nedůvěra nezmizí v krátkém okamžiku
a přátelství mezi odvěkými nepřáteli
nevzniká samo.

Úkol č. 2

Nyní už víš, co se stalo mezi kočkou, myší a sovou. Znovu se vrať k příběhu, který jsi četl/a, a odpověz na následující otázky:

Na začátku příběhu vládly mezi kočkou, myší a sovou nepřátelství a nedůvěra. Jak je tomu na konci příběhu?

.....

Proč se nakonec nepovedlo kočce a myši navázat přátelství? Co bylo překážkou?

.....

Myslíš si, že jsou kočka a myš na dobré cestě k tomu, aby mezi nimi pominulo nepřátelství a začaly si důvěřovat?

.....

Příběh o kočce, myši a sově vypráví o jejich vzájemném nepřátelství. Už to téměř vypadalo, že na konci tohoto příběhu zavládne důvěra a přátelství, ale nestalo se tak. Chyběl ještě krok. Možná malý, možná velký. Už víš, že podobná situace může nastat i mezi lidmi, kteří se liší například svojí národností nebo kulturou, žijí vedle sebe v jedné zemi, a přesto „nejsou zadobře.“

[illegible]